

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: U-I-92/01

Datum: 5. 3. 2002

Na podlagi drugega odstavka 54. člena Poslovnika Ustavnega sodišča Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 49/98) izdaja Ustavno sodišče naslednje

TISKOVNO SPOROČILO

Ustavno sodišče je (v sestavi: predsednica dr. Dragica Wedam- Lukić ter sodnica in sodniki dr. Janez Čebulj, dr. Zvonko Fišer, Lojze Janko, dr. Ciril Ribičič, dr. Mirjam Škrk, Franc Testen in dr. Lojze Ude) z odločbo št. U-I-92/01 z dne 28. 2. 2002 odločilo o ustavnosti nekaterih določb Zakona o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji v letu 2001 (v nadaljevanju ZPPGO1).

I.

Odločilo je:

Štirinajsta alineja 6. člena ZPPGO1 ni v neskladju z Ustavo (1. točka izreka, 10. do 34. točka obrazložitve).

Ustavno sodišče je presojalo, ali je štirinajsta alineja 6. člena ZPPGO1, ki med popisna vprašanja uvršča tudi vprašanje o veroizpovedi, v skladu z načelom ločitve države in verskih skupnosti (7. člen Ustave) ter s pravico do svobode vesti (41. člen Ustave). Presodilo je, da izpodbijana določba ni v neskladju z Ustavo.

Glede skladnosti izpodbijane določbe s 7. členom Ustave je Ustavno sodišče poudarilo, da Ustava v prvem odstavku 7. člena določa le splošno načelo o ločitvi države in verskih skupnosti, iz katerega izhaja, da mora biti država v razmerju do verskih skupnosti nevtralna in nepristranska ter da ne sme vere ali drugih svetovnih nazorov niti vsiljevati niti ovirati. Po mnenju Ustavnega sodišča izpodbijana določba ZPPGO1 ne posega v razmerja med državo in verskimi skupnostmi, zato ni v neskladju s 7. členom Ustave. Iz načela ločitve države in verskih skupnosti ne izhaja, da države ne bi smeli zanimati podatki o verskem prepričanju njenih prebivalcev.

Ustavno sodišče je izpodbijano določbo ocenilo tudi z vidika skladnosti z drugim odstavkom 41. člena Ustave, ki določa, da se nihče ni dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja, ter z vidika zahteve po varstvu osebnih podatkov iz 38. člena Ustave. Ocenjevalo je, ali je to, da država vpraša posameznika po njegovi verski opredelitvi, dopusten poseg v človekovo zasebnost (35. člen Ustave), katere eden od vidikov je tudi svoboda vesti.

Ustavno sodišče je ugotovilo, da je pri popisu zagotovljena pravica posameznika, da odkloni odgovor na vprašanje o veroizpovedi, in določena dolžnost popisovalca, da

posameznika opozori na to pravico. Prav tako je zagotovljeno, da se bo podatek o veroizpovedi oseb, starejših od 14 let, ki ob popisu niso prisotne, zbral samo na podlagi njihove pisne izjave (10. člen ZPPGO1). To zagotavlja posamezniku, da se sam odloči, ali bo odgovoril na vprašanje ali ne. Glede na to je Ustavno sodišče ocenilo, da izpodbijana zakonska določba ne sili posameznika, niti da bi se opredelil glede svojega verskega prepričanja niti da bi svoje versko prepričanje razkril, če tega sam ne želi. Če na vprašanje ne bo želel odgovoriti, bo to zabeleženo na popisnem vprašalniku. To pomeni, da bodo s popisom zbrani tudi podatki o tem, kolikšen del popisanih oseb na vprašanje o veroizpovedi ni želel odgovoriti. Zato zbiranje podatkov o veroizpovedi predstavlja poseg v človekovo zasebnost, čeprav posamezniku na postavljeno vprašanje ni treba odgovoriti.

Vendar je Ustavno sodišče ocenilo, da je takšen poseg (zbiranje podatkov o veroizpovedi) ustavno dopusten, ker je v skladu z načelom sorazmernosti (tretji odstavek 15. člena Ustave). Ker se popis opravlja izključno v statistične namene (zagotavljanje agregatnih podatkov), tega namena ni mogoče razlagati ozko.

Primerno je, da se s popisom zberejo ne samo podatki, ki so pomembni za nadaljnji gospodarski razvoj in planiranje, temveč tudi podatki, ki se nanašajo na sestavo prebivalstva s kulturnega, zgodovinskega in sociološkega vidika. Ustavno sodišče je ocenjevalo tudi, ali ne bi bilo mogoče podatkov o veroizpovedi zbrati na drugačen način, ki bi manj posegal v ustavne pravice prizadetih. Takšno vprašanje se - s stališča posega v informacijsko zasebnost - lahko postavi glede vsakega podatka, ki se zbira s popisom. Ustavno sodišče ugotavlja, da sicer obstajajo druge metode zbiranja podatkov, vendar te ne morejo nadomestiti popisa prebivalstva. Popis zajame vse prebivalce, zato je z njim mogoče zaznati tudi pojave, ki so med prebivalstvom prisotni v majhnem številu, česar z raziskavami na vzorcih ni mogoče.

Ustavno sodišče je ta del odločbe sprejelo s petimi glasovi proti trem. Proti so glasovali sodniki Fišer, Ribičič in Ude, ki so dali odklonilna ločena mnenja, sodnica Wedam-Lukič je dala pritrdilno ločeno mnenje.

II.

Odločilo je:

Členi 10, 11, 12, 13, 15, 24, 25, 28 in 29 ZPPGO1 niso v neskladju z Ustavo (2. točka izreka, 35. do 44. točka obrazložitve).

Ustavno sodišče je za oceno členov 10, 11, 12, 13, 15, 24, 25, 28 in 29 ZPPGO1 opredelilo temeljne pogoje in kriterije, ki morajo biti glede na določbo 38. člena Ustave izpolnjeni tudi za zbiranje podatkov v statistične namene. Ugotovilo je, da zaradi narave zbiranja podatkov v statistične namene ni mogoče vnaprej določiti vseh možnosti uporabe zbranih podatkov ter njihovega povezovanja. Zato mora biti zagotovljeno, da se posameznik ne bo spremenil v objekt informacije. Za zagotovitev pravice do informacijske zasebnosti so zato tudi pri izvedbi popisa potrebni posebni ukrepi za izvedbo in organizacijo zbiranja in obdelave podatkov, saj so informacije v fazi zbiranja, deloma pa tudi v času shranjevanja, takšne, da jih je mogoče individualizirati. Zagotoviti je treba tudi, da se podatki, zbrani v statistične namene,

uporabljajo samo za te namene. To pomeni, da se ne smejo posredovati drugim uporabnikom v obliki, ki omogoča identifikacijo tistega, na katerega se nanašajo.

Ustavno sodišče je ugotovilo, da ti ukrepi izhajajo iz Zakona o varstvu osebnih podatkov in Zakona o državni statistiki, ki veljata tudi za popis.

Ustavno sodišče je ta del odločbe sprejelo s sedmimi glasovi proti enemu. Proti je glasoval sodnik Ude, ki je dal odklonilno ločeno mnenje.

III.

Odločilo je:

Člena 5 in 23 ZPPGO1, razen dela prvega odstavka 23. člena, ki se glasi: "Podatki, zbrani s popisom, se uporabljajo samo za statistične namene", se razveljavita (3. točka izreka, 45. do 52. točka obrazložitve).

Po določbi 5. člena in delu določbe 23. člena ZPPGO1 se lahko določeni podatki, zbrani s popisom, uporabijo za vzpostavitev registra stavb in stanovanj. To pomeni, da se podatki, zbrani v statistične namene, v individualizirani obliki posredujejo drugim uporabnikom za potrebe izvrševanja upravnih in drugih nalog. Po presoji Ustavnega sodišča je to v nasprotju z načeli in nalogami državne statistike, kakor jih opredeljuje zakon.

Istočasno zbiranje podatkov, skupaj ali vzporedno, za več namenov z različnimi zahtevami in pogoji ter z različno možnostjo povezovanja in uporabe zbranih podatkov, lahko pripelje do nejasnosti in dvomov, za kakšne namene se bodo podatki uporabili. Zbiranje in uporaba podatkov v statistične namene je povsem nekaj drugega kakor zbiranje podatkov za izvrševanje upravnih nalog. Zato ni vseeno, ali se podatki, ki se zbirajo v statistične namene in naj bi se uporabljali samo za statistične namene, uporabljajo tudi za namene izvrševanja upravnih nalog. Glede na to je ureditev, ki omogoča s popisom in za statistične namene zbrane podatke uporabljati tudi za druge namene, v neskladju z Ustavo (drugi odstavek 38. člena).

Ustavno sodišče je ta del odločbe sprejelo s šestimi glasovi proti dvema. Proti sta glasovala sodnika Čebulj in Testen. Sodnik Čebulj je dal odklonilno ločeno mnenje.

P r e d s e d n i c a
dr. Dragica Wedam-Lukić